

แนวทางการกำหนดท่าทีการปฏิบัติต่อประเทศมหาอำนาจ  
ของกองทัพไทย

เอกสารวิจัยส่วนบุคคล



โดย

พันเอกหญิง รัตนาวดี บัวสรวง

ผู้ช่วยผู้อำนวยการกองความร่วมมือระหว่างประเทศ

กองบัญชาการกองทัพไทย

วิทยาลัยการทัพบก

กันยายน 2566

เอกสารวิจัยเรื่อง แนวทางการกำหนดท่าทีการปฏิบัติต่อประเทศมหาอำนาจของ  
กองทัพไทย

โดย พันเอกหญิง รัตนาวดี บัวสรวง

อาจารย์ที่ปรึกษา พันเอกหญิง ธัญนุช สิงห์พันธุ์

วิทยาลัยการทัพบก อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
ตามหลักสูตรหลักประจำ วิทยาลัยการทัพบก ปีการศึกษา 2566 และเห็นชอบให้เป็น  
เอกสารวิจัยส่วนบุคคลที่อยู่ในเกณฑ์ระดับ **ดีมาก**

พลตรี

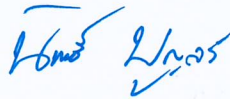


(ฉกาจ ชันตี)

ผู้บัญชาการวิทยาลัยการทัพบก

คณะกรรมการควบคุมเอกสารวิจัยส่วนบุคคล

พันเอก



(นิพนธ์ บุญศิริ)

ประธานกรรมการ

พันเอก



(ขจรศักดิ์ พูลโพธิ์ทอง)

ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษา

พันเอกหญิง



(ธัญนุช สิงห์พันธุ์)

กรรมการ



## บทคัดย่อ

ผู้วิจัย	พັນเอกหญิง รัตนาวดี บัวสรวง
เรื่อง	แนวทางการกำหนดท่าทีการปฏิบัติต่อประเทศมหาอำนาจของกองทัพไทย
วันที่	6 กันยายน 2566 จำนวนคำ : 9,856 จำนวนหน้า : 28
คำสำคัญ	แนวทางการกำหนดท่าทีการปฏิบัติ
ชั้นความลับ	ไม่มีชั้นความลับ

เอกสารวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการกำหนดท่าทีการปฏิบัติต่อประเทศมหาอำนาจของกองทัพไทย โดยศึกษาสถานการณ์ความมั่นคงและปัญหาความมั่นคงระหว่างประเทศในปัจจุบัน วิเคราะห์ปัญหาและปัจจัยแวดล้อมต่างๆที่มีผลต่อการกำหนดท่าทีการปฏิบัติต่อประเทศมหาอำนาจ และเพื่อเสนอแนะแนวทางการกำหนดท่าทีการปฏิบัติต่อประเทศมหาอำนาจของกองทัพไทย ผลการวิจัยสรุปได้ว่า สิ่งที่ควรนำพิจารณาในการกำหนดท่าทีการปฏิบัติต่อประเทศมหาอำนาจของกองทัพไทย ที่สำคัญที่สุดคือผลประโยชน์หลักของชาติ ไม่ว่าจะกำหนดท่าทีการปฏิบัติรูปแบบใดก็ตาม กองทัพไทยต้องได้รับประโยชน์สูงสุด และสร้างเกียรติภูมิได้ในเวทีโลก โดยมีแนวทางในการกำหนดท่าทีการปฏิบัติที่มุ่งมั่นดำรงความสัมพันธ์ที่มีอยู่เดิม เน้นเสริมสร้างความไว้วางใจและดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจอย่างสมดุลและยืดหยุ่น เพื่อให้ไปสู่ความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์ภายใต้แนววิถีใหม่ (New Normal) และการพัฒนาความมั่นคงที่ยั่งยืน ดังนั้นแนวทางการปฏิบัติของกองทัพไทยต่อประเทศมหาอำนาจ จึงควรเป็นการดำเนินความร่วมมือเพื่อรักษาผลประโยชน์หลักของชาติ สร้างความสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างไว้วางใจ เร่งดำเนินความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ดำรงความความร่วมมือในการรักษาความสมดุลของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับมหาอำนาจ พัฒนาความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของกองทัพไทยและ ริเริ่มความร่วมมือในฐานวิถีชีวิตใหม่

## ABSTRACT

**AUTHOR:** COLONEL RATTANAWADEE BUASRUONG  
**TITLE:** Delineation Guidelines for Interrelation with Global Power of Royal Thai Armed Forces  
**DATE:** 6 September, 2023 **WORD COUNT:** 9,856 **PAGES:** 28  
**KEY TERMS:** Delineation Guidelines  
**CLASSIFICATION:** Unclassified

The Objective of this research paper is to study the delineation guidelines for Interrelation with Global Power of Royal Thai Armed Forces. In this research, the researcher studying the current security situation and international security problems also analyze problems and various environmental factors affecting the attitude towards superpowers. The research results concluded that the core interest of the nation is the most important consideration when imposed Royal Thai Armed Forces attitude towards superpowers. Regardless of any form of action Royal Thai Armed Forces must get the most advantages and create prestige on the world stage. The guideline for interrelation is committed to maintaining the existing relationship. Emphasis is placed on building trust and conducting relations with great powers in a balanced and flexible way to achieve strategic cooperation under the New Normal and sustainable security development. Therefore, the delineation guidelines for interrelation with Global Powers for Royal Thai Armed Forces is as follows, cooperation should be undertaken in order to protect the core interests of the nation, building relationships based on trust accelerate, coalition to support conflict resolution, maintain cooperation by sustaining the balance of relations between countries and great powers, develop cooperation to strengthen the capabilities of the Royal Thai Armed Forces and initiate cooperation on a new way of life.

## กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากประธานกรรมการที่ปรึกษา พันเอก นิพนธ์ บุญศิริ ที่คอยให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาและให้กำลังใจ ขอขอบพระคุณ พันเอก ขจรศักดิ์ พูลโพธิ์ทอง ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำในการทำเอกสารวิจัยฉบับนี้ ขอขอบพระคุณ พันเอกหญิง ธัญนุช สิงห์พันธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้คำแนะนำ ตรวจสอบและแก้ไขให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ลงได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ พลตรี ฌกวาง ขันดี ผู้บัญชาการ วิทยาลัยการทัพบกและคณะกรรมการควบคุมเอกสารวิจัยส่วนบุคคลทุกท่าน ที่ได้มอบคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ อันมีค่ายิ่ง ซึ่งผู้วิจัยจะนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาองค์กรให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

ประโยชน์อันเกิดจากงานวิจัยเล่มนี้ ขอมอบแต่ผู้บัญชาการ และคณะกรรมการวิทยาลัยการทัพบก รวมทั้งครอบครัว และเพื่อนๆทุกท่านที่ให้คอยให้กำลังใจและให้การสนับสนุน จนทำให้งานวิจัยสำเร็จลงได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบพระคุณมาไว้ ณ ที่นี้

## สารบัญ

เนื้อหา	หน้า
<b>บทที่ 1 บทนำ</b>	
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
วิธีการศึกษา	5
ประโยชน์ที่ได้รับ	6
<b>บทที่ 2 บทวิเคราะห์</b>	
การเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงโลก	7
การวิเคราะห์นโยบายและยุทธศาสตร์ของหน่วยงานด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้อง	8
การวิเคราะห์ข้อมูล	17
<b>บทที่ 3 บทอภิปรายผล</b>	22
<b>บทที่ 4 บทสรุป</b>	
ข้อเสนอแนะ	28
<b>เอกสารอ้างอิง</b>	
<b>ประวัติผู้วิจัย</b>	

# บทที่ 1

## บทนำ

### ที่มาและความสำคัญของปัญหา

จากการแพร่ระบาดของไวรัสโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID – 19) สถานการณ์ด้านความมั่นคงได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก ประกอบกับการเกิดขึ้นของสงครามระหว่าง รัสเซีย-ยูเครน ซึ่งส่งผลกระทบไปทั่วโลก ทำให้ในปัจจุบันภัยคุกคามด้านความมั่นคงมีบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป เกิดเป็นภัยคุกคามด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ มีลักษณะไร้พรมแดนและข้ามชาติ ส่งผลให้หลายประเทศเกิดความพยายามร่วมมือกันเพื่อสามารถรับมือกับปัญหาด้านความมั่นคงให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้เปลี่ยนแปลงไปสู่ความสัมพันธ์แบบหลายขั้วอำนาจ ทำให้ประเทศส่วนใหญ่หันกลับมาดำเนินนโยบายในลักษณะมุ่งปกป้องรักษาผลประโยชน์ของชาติตนเป็นสำคัญ มีการรวมกลุ่มเฉพาะกิจในลักษณะของกลุ่มพันธมิตรที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน ทำให้การดำเนินความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศเป็นการสร้างบรรยากาศแห่งความเป็นมิตร รักษาความเป็นกลาง และลดเงื่อนไขที่นำไปสู่ความขัดแย้ง นอกจากนี้แล้วยังปฏิเสธไม่ได้ว่าความมั่นคงทางทหารมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดอยู่ กองทัพในฐานะเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ ผ่านกลไกและเครื่องมือต่างๆของกองทัพ อาทิเช่น วิธีการทูตฝ่ายทหาร (Defence Diplomacy) การพบปะหารือ การแลกเปลี่ยนการเยือน การประชุมร่วมกันในลักษณะการประชุมแบบคู่เจรจา และ แบบหลายคู่เจรจา รวมทั้งมีการเสริมสร้างความร่วมมือด้านอื่นๆเพิ่มมากขึ้น อาทิ การพัฒนาสัมพันธ์ระหว่างหน่วยทหาร การพัฒนาพื้นที่ข้ามชายแดนระหว่างประเทศ การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ การต่อต้านการก่อการร้าย การฝึกศึกษาและการแลกเปลี่ยนการเยี่ยมเยือน และสร้างเครือข่ายทางวิชาการ เป็นต้น

ปัจจุบันการพยายามแผ่ขยายอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจซึ่งประกอบไปด้วย สหรัฐ จีน รัสเซีย ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น และ อินเดีย นอกจากประเทศดังกล่าวข้างต้นแล้วยัง

มีการรวมกลุ่มกัน เพื่อเป็นกลุ่มมหาอำนาจของโลก เช่น กลุ่มสหภาพยุโรป เป็นต้น จากที่กล่าวมาข้างต้น เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญในการดำเนินนโยบายด้านความมั่นคงของกองทัพไทยอีกด้วย ในการนี้รัฐบาลได้ดำเนินนโยบายต่างประเทศ โดยคำนึงถึงความสำคัญของการรักษาสมดุลกับมหาอำนาจและมิตรประเทศที่สำคัญ เน้นการรักษาความสมดุล อย่างสร้างสรรค์เชิงยุทธศาสตร์โดยยึดหลักการเคารพซึ่งกันและกัน (mutual respect) การไว้วางใจ (mutual trust) และการมีผลประโยชน์ร่วมกัน (mutual benefit) นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี<sup>1</sup> (พ.ศ. 2561-2580) ซึ่งประกอบไปด้วยยุทธศาสตร์ 6 ด้าน โดยยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านความมั่นคง กำหนดให้กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคงภาครัฐ เอกชน และประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง ซึ่งประเทศไทยจะต้องดำรงการมีบทบาทด้านความมั่นคงให้เป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศ โดยมีแนวทางการดำเนินการใน 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นความมั่นคง ที่มุ่งเน้นให้ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ และประเด็นการต่างประเทศ ที่มุ่งให้การต่างประเทศมีเอกภาพทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีมาตรฐานสากลและมีเกียรติภูมิในประชาคมโลก

กระทรวงกลาโหมมีนโยบายที่มุ่งส่งเสริมความสัมพันธ์และเสริมสร้างความไว้วางใจ เชื่อใจ ตลอดจนเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง และความร่วมมือทางทหารกับกระทรวงกลาโหมประเทศสมาชิกอาเซียนและมิตรประเทศอื่นๆ รวมถึงองค์การระหว่างประเทศ เพื่อให้ประเทศไทยมีความมั่นคงปลอดภัยในทุกมิติ ทุกระดับ และมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ยอมรับในประชาคมระหว่างประเทศ ซึ่งกองทัพไทยองค์หลักในการดูแลด้านความมั่นคงของชาติได้มีพันธกิจในการเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มประเทศอาเซียน มิตรประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ ซึ่งเจตนารมณ์ที่สำคัญคือ การมุ่งส่งเสริมความร่วมมือและขยายความสัมพันธ์อย่างสมดุลทั้งในระดับทวิภาคี พหุภาคี เพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศโดยรวม เพื่อให้กองทัพไทยเป็นกองทัพที่มีความเข้มแข็ง สง่างาม มีศักดิ์ศรี ได้รับการสนับสนุนและยอมรับจากประชาชน รวมทั้งนานาอารยประเทศ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ของกองทัพไทยในการ “เป็นกองทัพชั้นนำในภูมิภาค มีนวัตกรรมทันสมัย ปฏิบัติการร่วมอย่างมีประสิทธิภาพในทุกมิติ”



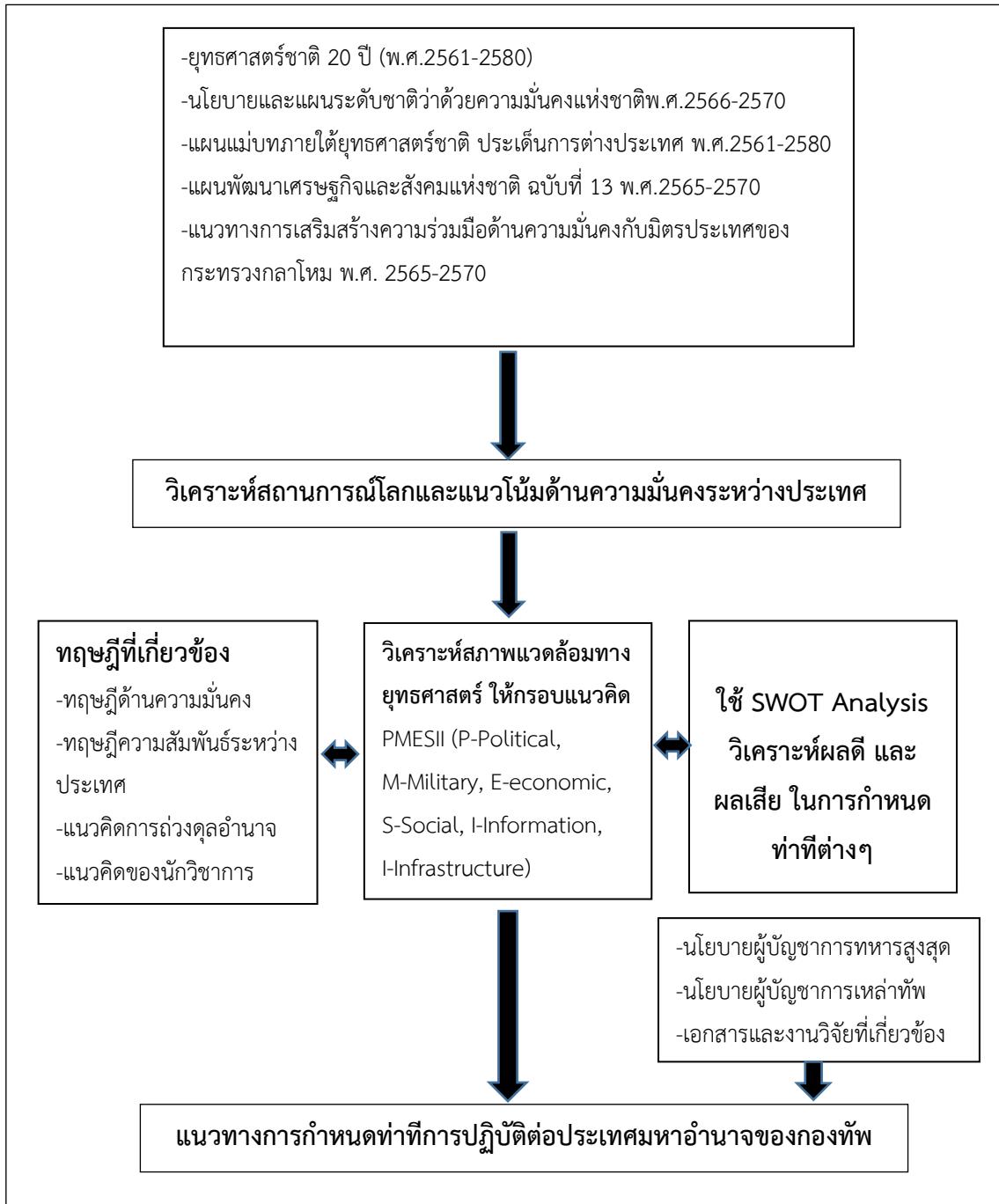
เพื่อให้ความร่วมมือด้านความมั่นคงกับต่างประเทศดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งสถานการณ์ความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน รวมทั้งภัยคุกคามและปัญหาความท้าทายด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ กองทัพไทยจึงมีความจำเป็นที่ต้องมีแนวทางการกำหนดท่าทีการปฏิบัติต่อประเทศมหาอำนาจ ที่ชัดเจนเพื่อเป็นการพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือ กับมิตรประเทศภายใต้วิถีชีวิตแบบใหม่ (New Normal) และเพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายระหว่างประเทศของกองทัพเกิดการบูรณาการ และเป็นเอกภาพต่อไป

### วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ความมั่นคงและปัญหาความมั่นคงระหว่างประเทศในปัจจุบัน
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและปัจจัยแวดล้อมต่างๆที่มีผลต่อการกำหนดท่าทีการปฏิบัติต่อประเทศมหาอำนาจ
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการกำหนดท่าทีการปฏิบัติต่อประเทศมหาอำนาจของกองทัพไทย

### กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการนำ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการต่างประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 แนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับมิตรประเทศของกระทรวงกลาโหม พร้อมทั้งนโยบายของผู้บัญชาการทหารสูงสุด นโยบายผู้บัญชาการเหล่าทัพและ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาทำการวิเคราะห์สถานการณ์โลกและแนวโน้มด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ โดยในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ใช้กรอบแนวคิด PMESII แล้วนำทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเช่น ทฤษฎีด้านความมั่นคง และ ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมาวิเคราะห์เชื่อมโยง และวิเคราะห์ผลดีผลเสีย (ใช้ SWOT Analysis) ต่างๆ แล้วนำไปสู่แนวทางการกำหนดท่าทีการปฏิบัติต่อประเทศมหาอำนาจของกองทัพไทย ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

## วิธีการศึกษา

### 1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ โดยวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เป็นแนวทางหลักในการวิจัย

### 2. ขอบเขตการศึกษา

ทำการศึกษาศาสนสถานการณ์ความมั่นคงระหว่างประเทศ ในบริบทการแข่งขันกันของมหาอำนาจที่ต้องการมีอิทธิพล ทั้งในส่วนของประเทศ ภูมิภาคและโลก รวมทั้งศึกษาและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ของโลก ภูมิภาค และในประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดท่าทีการปฏิบัติต่อประเทศมหาอำนาจ โดยศึกษาเฉพาะกรณี 6 ประเทศมหาอำนาจ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา จีน รัสเซีย ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น อินเดีย และ 1 กลุ่มประเทศ คือ สหภาพยุโรป โดยทำการศึกษาในห้วงระหว่างเดือน พฤศจิกายน 2565 - เดือน เมษายน 2566

### 3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ค้นคว้าจากเอกสารทางราชการที่เกี่ยวข้อง อาทิ รัฐธรรมนูญ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ.2561-2580 ด้านความมั่นคง นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.2566-2570 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการต่างประเทศ พ.ศ.2561-2580 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 แนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับมิตรประเทศของกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2565-2570 นโยบายผู้บัญชาการทหารสูงสุด นโยบายผู้บัญชาการเหล่าทัพ รวมถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

### 4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลแล้วใช้กรอบแนวคิดเชิงยุทธศาสตร์โดยวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ ใช้กรอบแนวคิด PMESII และ SWOT Analysis

## 5. ขั้นตอนการดำเนินงาน

กิจกรรม	2565		2566				
	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.
พัฒนาและเสนอโครงสร้างวิจัย	→	→					
เก็บรวบรวมข้อมูล					→		
วิเคราะห์ข้อมูล						→	
การสรุปผลและอภิปรายผล							→
การจัดทำรายงานวิจัย							→

## ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ทราบสถานการณ์ความมั่นคงระหว่างประเทศ และภัยคุกคามรูปแบบต่างๆที่ทันสมัยต่อสภาวะแวดล้อมในปัจจุบัน
2. ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้ประกอบการกำหนดท่าทีการปฏิบัติของกองทัพไทยต่อประเทศมหาอำนาจได้
3. ได้แนวทางการกำหนดท่าทีการปฏิบัติของกองทัพไทยต่อประเทศมหาอำนาจ ที่ชัดเจนประสานสอดคล้องและไปในทิศทางเดียวกัน



## บทที่ 2

### บทวิเคราะห์

#### การเปลี่ยนแปลงสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงของโลก

ประเทศไทยมีตำแหน่งที่ตั้งที่สามารถเป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงในภูมิภาค และมีอาณาเขต ติดกับประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศ ทำให้ไทยต้องเผชิญกับปัญหาและความท้าทายด้านความมั่นคงที่มีความซับซ้อน และเชื่อมโยงกันหลายมิติ ทั้งปัญหาที่เกิดภายนอกประเทศตามแนวชายแดน และภายในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การขยายอิทธิพลและเพิ่มบทบาทของประเทศมหาอำนาจ ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบหลายขั้วอำนาจ หรือเกิดการย้ายขั้วอำนาจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของไทย ทั้งด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจ ที่เห็นได้ชัดเจน คือ องค์กรที่ไม่ใช่รัฐ อาทิ องค์กรระหว่างประเทศ การรวมกลุ่มเศรษฐกิจและบริษัทข้ามชาติ ได้มีบทบาทมากขึ้นในการกำหนด กฎ ระเบียบ ทิศทางความสัมพันธ์และมาตรฐานสากลต่าง ๆ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกันในทุกระบบ ยิ่งก่อให้เกิดความเสี่ยงด้านอาชญากรรมข้ามชาติ และเศรษฐกิจนอกระบบ รวมทั้งปัญหายาเสพติด การค้ามนุษย์ และการลักลอบเข้าเมือง นอกจากนี้ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดก่อให้เกิดนวัตกรรมอย่างพลิกผัน (Disruptive Technology) อาทิ เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) อินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง (Internet of Things) การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) หุ่นยนต์และโดรน (Robots and Drone) เทคโนโลยีพันธุกรรมสมัยใหม่ และเทคโนโลยีทางการเงินและการค้า นอกจากเป็นปัจจัยสนับสนุนหลักที่ช่วยทำให้เศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจประเทศต่าง ๆ มีการขยายตัวมากขึ้น ยังทำให้เกิดการแข่งขันระหว่างประเทศที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น รวมทั้งการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการแข่งขันจนไร้การควบคุม จนทำให้เกิดภัยคุกคามด้านไซเบอร์ อาจนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างประเทศได้ เมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้น อาจมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการปลุกระดมเพื่อก่อเหตุรุนแรง การก่ออาชญากรรมข้ามชาติ และการก่อการร้ายด้วย

ด้วยเหตุที่ทุกประเทศล้วนแต่มุ่งที่จะรักษาผลประโยชน์แห่งชาติของตน ทั้งในด้านความมั่นคงและ ด้านเศรษฐกิจ สังคมระหว่างประเทศในปัจจุบันจึงมีอาจหลีกเลี่ยงการแข่งขันกันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแข่งขันระหว่างประเทศมหาอำนาจ ซึ่งเป็นประเทศที่มีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่สูง มีวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีที่ก้าวหน้า มีโครงสร้างทางสังคมที่เอื้ออำนวยให้เกิดการขยับชั้นทางสังคม ด้วยการเข้าถึงการศึกษา รวมถึงการมีอารยธรรมที่ก้าวหน้าเหนือกว่าประเทศอื่น ๆ ส่งผลให้ประเทศมหาอำนาจนั้น มีอำนาจในการกำหนด ทิศทางของความสัมพันธ์และการเมืองระหว่างประเทศ หรือระเบียบโลกได้ ดังนั้น ประเทศมหาอำนาจเหล่านี้ ต่างก็ได้กำหนดยุทธศาสตร์ความมั่นคง เพื่อเสริมสร้างและรักษาอิทธิพลทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก และในปัจจุบันประเทศมหาอำนาจที่มีการแข่งขันกันอย่างเด่นชัดที่สุด คือ สหรัฐฯ และจีน ซึ่งมีพื้นฐาน มาจากการแข่งขันเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ จนนำไปสู่การแข่งขันทางการทหาร และการมีอิทธิพล ทางการเมืองระหว่างประเทศ และการเป็นมหาอำนาจทางเทคโนโลยี ซึ่งสัมพันธ์โดยตรงกับความมั่นคง เพราะเทคโนโลยีสมัยใหม่มีความเกี่ยวข้องกับความมั่นคงอย่างมาก โดยเฉพาะการพัฒนาเทคโนโลยีโครงข่าย การสื่อสารระบบ 5G

ดังนั้น ท่ามกลางการแข่งขันของประเทศมหาอำนาจนั้น ไทยจำเป็นต้องมี ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ เพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์โลก ทั้งในมิติของความมั่นคง เศรษฐกิจ การเมือง และการทหาร เพื่อให้สามารถอยู่รอดได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว ไม่ว่า ประเทศมหาอำนาจใดจะเป็นผู้กำหนดระเบียบโลก ก็ตาม และการที่จะกำหนดท่าทีและ จัดลำดับความเร่งด่วนกิจกรรมความร่วมมือด้านความมั่นคงต่อกลุ่ม ประเทศมหาอำนาจ นั้น จำเป็นต้องมีความ เข้าใจในยุทธศาสตร์ความมั่นคงของประเทศมหาอำนาจนั้น ๆ ได้อย่างแท้จริง

## **การวิเคราะห์นโยบายและยุทธศาสตร์ของหน่วยงานด้านความมั่นคงของไทยที่เกี่ยวข้อง**

แนวทางการกำหนดท่าทีการปฏิบัติต่อประเทศมหาอำนาจของกองทัพไทย นั้น จำเป็นต้องวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ นโยบาย ยุทธศาสตร์ และเอกสารของหน่วยงานด้านความมั่นคงของไทย ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนิน

ความร่วมมือด้านความมั่นคงกับต่างประเทศ ซึ่งถ่ายทอดลงมาจากระดับรัฐบาล กระทรวงกลาโหม ถึงระดับกองบัญชาการกองทัพไทย และเหล่าทัพ เพื่อให้มีแนวทางการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องได้อย่างเป็นระบบ มีความชัดเจน ประสานสอดคล้อง และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดี และความร่วมมือด้านความมั่นคงกับกองทัพ มิตรประเทศ โดยเฉพาะต่อกลุ่มประเทศมหาอำนาจ ซึ่งจะส่งผลให้สามารถลดปัญหาความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น ระหว่างกันได้ นอกจากนี้ยังสามารถสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในภูมิภาค ตลอดจนสามารถรักษา สมดุลของความสัมพันธกับประเทศมหาอำนาจต่างๆ ได้ ซึ่งความสัมพันธ์และความร่วมมือจะต้องเป็นไปในแนวทางของการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ส่งผลให้ประเทศไทย และกองทัพไทย ได้รับการยอมรับจากนานา ประเทศในสังคมโลก โดยต้องคำนึงถึงผลประโยชน์หลักของชาติ เป็นสำคัญและจากการวิเคราะห์กรอบ นโยบายต่าง ๆ ของไทย โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือด้านความมั่นคงกับต่างประเทศ สามารถสรุปได้ดังนี้

### 1. วิสัยทัศน์ 2580 (Thailand's Vision 2037)

“ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง”

### 2. ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580)<sup>2</sup>

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ 6 ด้าน โดยยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านความมั่นคง กำหนดให้ กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง ซึ่งประเทศไทยจะต้องดำรง การมีบทบาทด้านความมั่นคงให้เป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศ โดยมี แนวทางในการดำเนินการใน 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นความมั่นคง ที่มุ่งให้ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับ และ ประเด็นการต่างประเทศ ที่มุ่งให้การต่างประเทศมีเอกภาพ ทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีมาตรฐานสากล และมีเกียรติภูมิในประชาคมโลก ซึ่งสามารถสรุป แนวทางการดำเนิน ความร่วมมือกับต่างประเทศได้ดังนี้

2.1 การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมทั้งองค์กรภาครัฐ และมีใช้ภาครัฐ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ ในทุกระดับ และเตรียมความพร้อมของไทยในการรับมือต่อความท้าทายด้านความมั่นคงในอนาคต

2.2 ดำเนินความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ มุ่งเสริมสร้างความมั่นคงของไทยและเสถียรภาพ ของภูมิภาคท่ามกลางภัยคุกคามทุกรูปแบบ โดยประเทศไทยจะต้องมีความมั่นคง สามารถรับมือกับ ความท้าทายจากภายนอกได้ทุก รูปแบบ มีบทบาทในการกำหนดทิศทาง และส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชีย มีเกียรติภูมิ อำนาจต่อรอง และได้รับการยอมรับในสากลมากขึ้น

2.3 การต่างประเทศต้องมีเอกภาพและบูรณาการการทำงานอย่างบูรณาการและเป็นเอกภาพ ถือเป็นกุญแจสำคัญที่จะเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงาน ด้านต่างประเทศ โดยทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมขับเคลื่อน การต่างประเทศอย่างมีเอกภาพ

### 3. นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.2562 – 2565)<sup>3</sup>

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ เป็นหน่วยงานหลักในงานนโยบาย และยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ให้กับรัฐบาล มีนโยบายที่มุ่งเน้นการรักษาดุลยภาพ สภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ เสริมสร้างดุลยภาพ ในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่าง ประเทศ โดยได้จัดทำนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.2562 - 2565) ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด และกลยุทธ์ ดังนี้

3.1 เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ ประเทศไทยสามารถรักษาดุลยภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ บนฐานความไว้วางใจ หลักความเสมอภาคในการปฏิบัติต่อกัน ไม่แทรกแซงกิจการภายในระหว่างกัน และได้รับการยอมรับจากนานาประเทศ สามารถพัฒนาผลประโยชน์ร่วมกับประเทศอื่น ๆ ในด้านความมั่นคง รวมทั้งสามารถคุ้มครองผลประโยชน์ของชาติ



### 3.2 ตัวชี้วัด มีดังนี้

3.2.1 ระดับความสำเร็จของการมีบทบาทเชิงสร้างสรรค์ของไทยด้านการเมืองและ ความมั่นคงระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในอาเซียนและในเวทีองค์การ ระหว่างประเทศอื่น ๆ

3.2.2 ระดับ ความสำเร็จในการรักษาคุณภาพความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศมหาอำนาจ

3.2.3 ระดับความสัมพันธ์ที่ดีด้านความมั่นคงระหว่างไทยกับประเทศต่าง ๆ เพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน

## 4. นโยบายกระทรวงการต่างประเทศ<sup>4</sup>

กระทรวงการต่างประเทศ ได้ตระหนักถึงสภาวะการแข่งขันเชิงยุทธศาสตร์ของมหาอำนาจในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก และอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงที่ทวีความเข้มข้นขึ้นเรื่อย ๆ จึงได้มีเป้าหมายมุ่งให้การต่างประเทศ ของไทยมีเอกภาพ ส่งผลให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีมาตรฐานสากล และมีเกียรติภูมิ ในประชาคมโลก โดยได้ใช้แนวทางการดำเนินนโยบายความร่วมมือด้านความมั่นคงที่ทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง และสามารถรับมือกับความท้าทายจากภายนอกได้ทุกรูปแบบ รวมทั้งมีบทบาทในการกำหนด ทิศทางและส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาค โดยการเสริมสร้างความร่วมมือในเชิงยุทธศาสตร์อย่างรอบด้าน กับประเทศมหาอำนาจและประเทศยุทธศาสตร์สำคัญ ในขณะที่รักษาความเป็นแกนกลางของอาเซียน ตลอดจนส่งเสริมและสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจกับประเทศเพื่อนบ้าน มุ่งเน้นการกระชับความสัมพันธ์กับต่างประเทศ และส่งเสริมบทบาทไทยในเวทีระหว่างประเทศ ผ่านกรอบความร่วมมือทั้งในระดับทวิภาคี ภูมิภาค และพหุภาคี เพื่อสร้างศักยภาพให้สามารถรับมือกับภัยคุกคามด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ ที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อความมั่นคงของมนุษย์และส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนร่วมกัน

## 5. นโยบายกระทรวงกลาโหม<sup>5</sup>

กระทรวงกลาโหม มีนโยบายที่มุ่งส่งเสริมความสัมพันธ์และเสริมสร้างความไว้วางใจ เชื่อใจ ตลอดจน เสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง และความร่วมมือทางทหารกับกระทรวงกลาโหมประเทศสมาชิก อาเซียนและมิตรประเทศอื่น ๆ รวมถึงองค์การระหว่างประเทศ เพื่อให้ประเทศไทยมีความมั่นคงปลอดภัย ในทุกมิติ ทุกระดับ และมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ยอมรับในประชาคมระหว่างประเทศ โดยมีกรอบ ในการดำเนินงานตามเอกสารแนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับมิตรประเทศของ กระทรวงกลาโหม (พ.ศ.2560 – 2564) สอดคล้องกับแนวคิดทางยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันประเทศ (Defence Strategic Concept) ประกอบด้วย การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง (Security Cooperation) การผนึกกำลังป้องกันประเทศ (United Defence) และ การป้องกันเชิงรุก (Active Defence) โดยในการดำเนินความร่วมมือกับมิตรประเทศนั้น จะใช้กรอบกิจกรรมและขอบเขต ของความร่วมมือ สำหรับเป็นแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

กรอบกิจกรรมของกระทรวงกลาโหม ได้แก่ กิจกรรมกรอบอาเซียน การประชุมทวิภาคีและพหุภาค การสนับสนุนการทหาร การประชุมแลกเปลี่ยนเฉพาะด้าน การแลกเปลี่ยนการเยือนระดับกลางและระดับผู้ปฏิบัติงาน การฝึกร่วมและการฝึกผสม การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการร่วมและการปฏิบัติการผสมระหว่างประเทศ การจัดนิทรรศการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ การจัดนิทรรศการแสดงอาวุธและการบิน การเยี่ยมเยือนของเรือรบและอากาศยาน การเยือนมิตรประเทศ และ การประชุมทวิภาคี กรอบชายแดน

ขอบเขตความร่วมมือของกระทรวงกลาโหม ตามกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting : ADMM) การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา (ADMM Plus) และอื่น ๆ ได้แก่ การรักษาความมั่นคงทางทะเล (Maritime Security : MS) การปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (Peacekeeping Operations : PKO) การแพทย์ทหาร (Military Medicine : MM) การปฏิบัติการทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรม (Humanitarian Mine Action : HMA) การต่อต้าน

การก่อการร้าย (Counter Terrorism : CT) ความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ (Cyber Security : CS) ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (Humanitarian Assistance and Disaster Relief : HADR) การวิจัยและพัฒนา การส่งกำลังและการซ่อมบำรุง การอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและเทคโนโลยีทางทหาร การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และ การนโยบายและยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ

## 6. นโยบายกองทัพไทย<sup>6</sup>

กองทัพไทย มีพันธกิจในการเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มประเทศอาเซียน มิตรประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ โดยผู้บัญชาการทหารสูงสุด มีเจตนารมณ์ ในการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์กับต่างประเทศ มุ่งส่งเสริมความร่วมมือและขยายความสัมพันธ์ อย่างสมดุล ทั้งในระดับทวิภาคี และพหุภาคี เพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศโดยรวม เพื่อให้กองทัพไทย เป็นกองทัพที่มีความเข้มแข็ง สง่างาม มีศักดิ์ศรี ได้รับการสนับสนุนและยอมรับจากประชาชน รวมทั้งนานาชาติ ทั่วโลก ทั้งนี้ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด มีนโยบายสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับมิตรประเทศ ได้แก่

6.1 พัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือทางทหารกับประเทศเพื่อนบ้าน เสริมสร้างความสัมพันธ์ ในระดับผู้นำกองทัพมิตรประเทศให้มีความแน่นแฟ้น

6.2 สร้างความไว้วางใจ ลดความหวาดระแวง การได้รับผลประโยชน์ร่วมกันและหลักการต่างตอบแทน ในการเจรจา ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนการเยือน และเสริมสร้างความสัมพันธ์กับมิตรประเทศ

6.3 ให้ความสำคัญเร่งด่วนกับการเป็นประชาคมอาเซียน และการรักษาความสมดุลของความสัมพันธ์กับ ประเทศที่มีบทบาทสำคัญในภูมิภาค

6.4 ส่งเสริมบทบาทและความเป็นศูนย์กลางของอาเซียนตามแนวทางยุทธศาสตร์ของอาเซียน (ASEAN Outlook)

6.5 บูรณาการขีดความสามารถงานการทูตฝ่ายทหาร ให้ครอบคลุมทั้งมิติด้านความสัมพันธ์ทางการทูตและมิติด้านความมั่นคง

6.6 ขยายความร่วมมือด้านการข่าวกับกองทัพในประเทศอาเซียน ประเทศคู่เจรจา และประเทศมหาอำนาจ ในระดับทวิภาคีและพหุภาค

6.7 ดำรงความสัมพันธ์อันดีกับกองทัพประเทศเพื่อนบ้านภายใต้ฐานวิถีชีวิตใหม่

6.8 สนับสนุนการสำรวจและจัดทำเขตแดนกับประเทศรอบบ้าน

6.9 พัฒนาขีดความสามารถการปฏิบัติการทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรม

6.10 สนับสนุนบทบาทในการพัฒนาความร่วมมือในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ADMM) และการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนและรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ADMM - Plus)

6.11 พัฒนาการฝึกผสม ร่วม/ผสม กับมิตรประเทศอย่างเป็นระบบ

6.12 พัฒนาศักยภาพของกองทัพไทยให้มีความพร้อมปฏิบัติการรักษาสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพกับกองทัพประเทศสมาชิกอาเซียน

6.13 พัฒนาด้านการแพทย์ทหารให้มีความทันสมัย ครบวงจร เป็นมาตรฐานสากล สนับสนุนการปฏิบัติภารกิจของศูนย์แพทย์ทหารอาเซียน (ACMM)

6.14 พัฒนาความร่วมมือในด้านการฝึกการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมร่วมกับมิตรประเทศ ทั้งในระดับ ทวิภาคีและพหุภาคี

กองทัพไทย มีพันธกิจในการเสริมสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มประเทศอาเซียน มิตรประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์กองทัพไทยในการ “เป็นกองทัพชั้นนำ ในภูมิภาค มีนวัตกรรมทันสมัย ปฏิบัติการร่วมอย่างมีประสิทธิภาพทุกมิติ”

## 7. นโยบายกองทัพบก<sup>7</sup>

กองทัพบก มีนโยบายที่มุ่งเน้นการปฏิบัติการกิจส่งเสริมความร่วมมือกับมิตรประเทศ ดังนี้



7.1 ยึดถือนโยบายการรักษาคุณภาพของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยมีเป้าหมายในการเสริมสร้างความไว้วางใจ เชื่อใจ การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการปฏิบัติการร่วมกัน เพื่อรับมือปัญหา ความมั่นคงรูปแบบใหม่และการส่งเสริมสันติภาพในภูมิภาค โดยให้ความเร่งด่วนกับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศสมาชิกอาเซียน รวมทั้งมิตรประเทศที่เป็น มหาอำนาจ โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา สหพันธรัฐรัสเซีย สาธารณรัฐประชาชนจีน และสาธารณรัฐอินเดีย

7.2 พัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือทางทหารกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา ด้านความมั่นคงในมิติต่าง ๆ โดยใช้กลไกความร่วมมือที่ได้จัดตั้งไว้ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับพื้นที่ จนถึงระดับ นโยบาย รวมทั้งพิจารณาการจัดทำข้อตกลงความร่วมมือทางทหารทั่วไปแบบทวิภาคีระหว่างกองทัพบกกับ กองทัพบกกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านเพิ่มเติมให้ครบทุกประเทศ

7.3 สนับสนุนการดำเนินการภายใต้กรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน และการประชุมรัฐมนตรี กลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา โดยเฉพาะการสนับสนุนแนวคิดหลักที่กระทรวงกลาโหม ได้ผลักดันในฐานะประธานอาเซียน ในปี พ.ศ.2562 ได้แก่ สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์แพทย์ทหาร อาเซียน และแนวความคิดให้ฝ่ายทหารอาเซียนมีบทบาทในการสนับสนุนการบริหารจัดการชายแดน

7.4 ดำเนินการจัดทำนโยบายและท่าทีของกองทัพบกที่มีต่อประเทศเพื่อนบ้านและประเทศอาเซียน รวมทั้งมิตรประเทศที่มีความสำคัญต่อประเทศไทย โดยจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการของอดีตผู้ช่วยทูตทหาร ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพภาคที่ 1 - 4 กองกำลังป้องกันชายแดน และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อสรุป ที่เชื่อถือได้ อันจะส่งผลต่อการส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

7.5 ให้ความเร่งด่วนกับการบรรจุบุคคลพลเรือนที่มีความเชี่ยวชาญถึงขั้นเป็นล่ามภาษาต่างประเทศได้เป็นอย่างดี เข้ารับราชการในงานส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศ ได้แก่ บุคคลที่มีความเชี่ยวชาญ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษารัสเซีย ภาษาเยอรมัน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาประเทศเพื่อนบ้าน และภาษาประเทศอาเซียน

## 8. นโยบายกองทัพเรือ<sup>8</sup>

กองทัพเรือ มีนโยบายที่มุ่งเสริมสร้างความร่วมมือกับมิตรประเทศ โดยใช้ช่องทางการแลกเปลี่ยนข่าว และการทูตทหาร ให้มีศักยภาพมากขึ้น รองรับการสร้างบทบาทนำในความร่วมมือด้านความมั่นคงของภูมิภาค การเสริมสร้างและกระชับความสัมพันธ์กับมิตรประเทศผ่านช่องทางต่างๆ เช่น การฝึกพร้อม/ผสม การประชุม กิจกรรมความร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศ โดยดำรงบทบาทนำในภูมิภาค เพื่อบรรลุซึ่งเป้าหมาย สรุปลงได้ดังนี้

8.1 งานด้านการทูตทหารของกองทัพเรือ มีการดำเนินการเชิงรุกในทุกรูปแบบ โดยสามารถ ให้การสนับสนุนแนวความคิดตามวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์กองทัพเรือ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8.2 กองทัพเรือมีความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นและมีความร่วมมือที่ดีกับประเทศในภูมิภาคและมิตรประเทศ

8.3 มีกิจกรรมการประชุม/สัมมนาในการแลกเปลี่ยนข่าว และกระชับความสัมพันธ์กับมิตรประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยดำเนินการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

8.4 หน่วยและกำลังพลกองทัพเรือเข้าร่วมกิจกรรมความร่วมมือระหว่างประเทศ สามารถแสดงบทบาทนำ ในกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม

8.5 กองทัพเรือมีความสัมพันธ์ที่ดีกับกองทัพเรือมิตรประเทศ และองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

## 9. นโยบายกองทัพอากาศ<sup>9</sup>

กองทัพอากาศ ดำรงวิสัยทัศน์ “กองทัพอากาศชั้นนำในภูมิภาค” โดยพัฒนาขีดความสามารถทั้ง 3 มิติ ได้แก่ มิติทางอากาศ (Air Domain) มิติไซเบอร์ (Cyber Domain) และมิติอวกาศ (Space Domain) บนพื้นฐานของความสมดุลและยั่งยืน เพื่อให้กองทัพอากาศสามารถปฏิบัติการหลักด้านความมั่นคง ได้อย่างสมบูรณ์ โดยมีประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือกับต่างประเทศ ดังนี้

9.1 ความท้าทายของการเปลี่ยนแปลงบริบทความมั่นคงส่งผลให้ทุกประเทศให้ความสำคัญกับการผนึกความร่วมมือเพื่อพึ่งพาและเกื้อกูลกัน โดยเฉพาะการบรรเทาภัยพิบัติ โดยริเริ่มจัดทำแผนประชาคมอาเซียน เพื่อพัฒนาความร่วมมือในระดับภูมิภาค ตลอดจนการริเริ่มการพัฒนาพื้นที่ฝึกของกองทัพอากาศ ให้เป็น ศูนย์กลางการฝึกในภูมิภาค เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และกระชับความสัมพันธ์กับประเทศสมาชิกอาเซียน

9.2 ปรับโครงสร้างกำลังรบให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเทคโนโลยีกำลังรบ โดยคำนึงถึงอากาศยาน ที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกัน (Commonality) ซึ่งต้องปรับจำนวนแบบและอัตราอากาศยานให้เหมาะสม สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง และงบประมาณที่กองทัพอากาศได้รับในปัจจุบัน

9.3 ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันทางอากาศ และการควบคุมห้วงอากาศ ในการกำหนดเขตแสดงตนเพื่อป้องกันภัยทางอากาศ เพื่อให้เป็นไปตามนัยของกฎหมาย

9.4 เสริมสร้างขีดความสามารถในการรักษาความมั่นคงทางอวกาศ (Space Security Situation Awareness) อย่างเต็มรูปแบบ และสร้างรากฐานการพัฒนาและสร้างดาวเทียม Micro – Satellite บนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

9.5 การยกระดับความร่วมมือด้านไซเบอร์ในภูมิภาคอาเซียนและระดับนานาชาติ เช่น การประชุม แลกเปลี่ยนความรู้ระดับผู้เชี่ยวชาญด้านไซเบอร์ การฝึกร่วม/ผสมด้านไซเบอร์ ทั้งในกรอบทวิภาคีและ พหุภาค

### การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง แนวทางการกำหนดท่าทีการปฏิบัติต่อประเทศมหาอำนาจของกองทัพไทย ผู้ศึกษาใช้การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมโดยใช้ทฤษฎี PMESII มาทำการวิเคราะห์ และใช้ SWOT Analysis มาทำการวิเคราะห์ จุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunity) อุปสรรค (Threat) แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการกำหนดท่าทีการปฏิบัติต่อประเทศมหาอำนาจของกองทัพไทย

## 1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมโดยใช้ทฤษฎี PMESII

**การเมือง (Political)** การเมืองระหว่างประเทศมีลักษณะ 2 ขั้วอำนาจชัดเจนขึ้นเป็นลำดับ รัสเซียและจีนร่วมมือกันต่อต้านการขยายอิทธิพล/ปิดล้อมของสหรัฐฯ และพันธมิตร องค์กรระหว่างประเทศระดับโลกและภูมิภาคถูกแทรกแซงโดยชาติมหาอำนาจ

**การทหาร (Military)** ความขัดแย้งด้วยกำลังทหารในยุโรป และการเผชิญหน้าด้วยกำลังทหารในเอเชียแปซิฟิก นำไปสู่การแข่งขันสะสมอาวุธของชาติคู่กรณีและผู้สนับสนุน และชาติเป็นกลาง การปฏิบัติการทางทหารครอบคลุมการปฏิบัติหลายโดเมน

**เศรษฐกิจ (Economy)** เศรษฐกิจโลกได้รับผลกระทบเป็นวงกว้างจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด 19 ที่ยังไม่คลี่คลายและราคาพลังงานสูงขึ้นจากสถานการณ์ในยูเครน มีแนวโน้มจะเกิดทศวรรษภัยในหลายภูมิภาค สงครามการค้าระหว่างมหาอำนาจส่งผลให้เกิดการกระจายตัวของแหล่งผลิตใหม่ และการขาดแคลนพลังงานเร่งการพัฒนาพลังงานสะอาดที่ส่งผลถึงการชะลอสถานะโลกร้อน

**สังคม (Sociology)** กระแสโลกาภิวัตน์ยังคงมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง การเชื่อมโยงถึงกันอย่างทั่วถึง แต่ความพยายามก้าวผ่านความท้าทายด้านราคาพลังงานและการขาดแคลนอาหาร อาจกดดันให้หลายชาติ/กลุ่มเลือกใช้วิธีการรุนแรง หลายภูมิภาคอาจต้องเผชิญกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ การแตกแยกของสังคมในชาติอันเนื่องมาจากการแตกต่างทางความคิดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

**โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure)** มีการพัฒนาเพื่อเชื่อมต่อทวีปต่างๆอย่างต่อเนื่อง โดยมีแนวโน้มจะมีความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสารพัฒนาอย่างรวดเร็ว แต่มีความเสี่ยงจากภัยคุกคามไซเบอร์ และเกิดการกีดกันการเข้าถึงเทคโนโลยีของชาติมหาอำนาจอาจจำกัดการเข้าถึงเทคโนโลยีของชาติกำลังพัฒนา

**ข้อมูลข่าวสาร (Information)** การรับรู้อย่างทั่วถึงในเวลาอันสั้น มีเสรีในการเข้าถึง แต่ขาดกลไกควบคุมระดับโลก ส่งผลให้เกิดการบิดเบือนข้อมูล

(Disinformation) อย่างได้ผลเป็นวงกว้าง อาจทำให้การแตกแยกของสังคมในชาติลุกลาม ขยายตัวได้ง่าย

## 2. การวิเคราะห์โดยใช้ SWOT Analysis

### จุดแข็ง (Strength)

ประเทศไทยได้เปรียบทางภูมิรัฐศาสตร์โดยมีที่ตั้งอยู่ในทำเลเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคอาเซียน ทั้งการคมนาคมขนส่ง การมีพื้นที่ทางบกเชื่อมต่อกับประเทศต่างๆ และสามารถเชื่อมต่อไปยังภูมิภาคอื่นๆได้ง่าย อีกทั้งยังมีทางออกทางทะเล ทำให้ประเทศมหาอำนาจต่างๆต้องการที่จะเจริญสัมพันธ์ไมตรีด้วยและต้องการให้เลือกเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เพื่อเป็นหนึ่งในจุดยุทธศาสตร์ของการต่อรองต่างๆ นอกจากนี้แล้วไทยยังเป็นประเทศที่มีความอ่อนตัวในการเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับนานาประเทศ ไม่ได้เลือกเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอย่างชัดเจน

### จุดอ่อน (Weakness)

ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เช่น การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ ปัญหาโรคระบาด ตลอดจนการถูกทำลายโดยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ล้วนมีแนวโน้มที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศผ่านตัวแสดงต่าง ๆ ทั้งระดับระหว่างประเทศ ระดับรัฐ และในระดับสังคม อีกทั้ง กฎระเบียบ กฎหมาย ตลอดจนปทัสถานดั้งเดิมอาจถูกปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับภัยคุกคามที่มีขนาดใหญ่และข้ามรัฐ จนอาจสร้างพลวัตใหม่ด้านความมั่นคงแบบใหม่ให้เห็นกัน สิ่งเหล่านี้อาจนำไปสู่การปรับเปลี่ยนบทบาท และหน้าที่ ของประเทศ และสถาบันระหว่างประเทศต่างๆได้

### โอกาส (Opportunity)

เสริมสร้างขีดความสามารถของกองทัพ ทั้งในเรื่องของอาวุธ ยุทโธปกรณ์ การฝึกและการศึกษา ตลอดจนการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ๆ ผ่านความช่วยเหลือทางทหารจากประเทศมหาอำนาจต่างๆ เป็นการเพิ่มโอกาสในการต่อรองเพื่อผลประโยชน์ของชาติในด้านอื่นต่อไปอีกด้วย

### อุปสรรค (Threat)

ปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรระหว่างประเทศต่าง และ การแผ่ขยายอิทธิพลของประเทมหาอำนาจ ซึ่งพยายามแบ่งขั้วให้เป็นฝ่ายๆ โดยดึงประเทศต่างๆเข้าร่วม ทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยใช้แรงกดดันในหลายลักษณะ เช่น การเมืองระหว่างประเทศ การตั้งกำแพงภาษี การใช้สื่อออนไลน์เพื่อสร้างกระแสความนิยมในหมู่ประชาชน เป็นต้น เพื่อบีบบังคับให้ต้องทำตามความต้องการของประเทมหาอำนาจนั้นๆ

### แนวทางการกำหนดท่าทีการปฏิบัติต่อประเทมหาอำนาจของกองทัพไทย

จากการศึกษาบริบทของความร่วมมือกับต่างประเทของไทย จะเห็นได้ว่า ไทยมีการดำเนินความร่วมมือที่สำคัญกับประเทต่าง ๆ ทั้งในกรอบทวิภาคีและพหุภาคี โดยความร่วมมือในแต่ละรูปแบบก็สามารถช่วยให้ไทยและกองทัพไทย สามารถรักษาผลประโยชน์ของชาติได้ ซึ่งกรอบความร่วมมือทวิภาคีจะมีบทบาทสำคัญต่อไทยเป็นอย่างมาก ในเรื่องการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงตามแนวชายแดน ในขณะที่กรอบความร่วมมือพหุภาคีจะมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มอำนาจในการต่อรองของกลุ่มประเทเล็ก ๆ ในการดำเนินความร่วมมือ ในด้านต่าง ๆ กับประเทมหาอำนาจ ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และความมั่นคง ซึ่งมีความเชื่อมโยงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน ซึ่งมีสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID - 19 ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ต่าง ๆ รวมทั้งการเกิดสถานการณ์ความขัดแย้งในภูมิภาคทั้งภายในและระหว่างประเท จึงต้องปรับแนวทาง ความร่วมมือด้านต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับบริบทสภาวะแวดล้อมของสถานการณ์ความมั่นคง ทั้งนี้ จากการศึกษาและวิเคราะห์วิสัยทัศน์ นโยบาย และยุทธศาสตร์ที่กำหนดโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของไทย ในการดำเนินความร่วมมือด้านความมั่นคงกับต่างประเท พบว่ามีความสอดคล้องกัน ตามแนวทางของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่ระบุให้ หน่วยงานด้านความมั่นคงดำเนินการบูรณาการกับทุกภาคส่วน เพื่อให้มีความพร้อมในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง ทั้งยังต้องดำรงการมีบทบาทด้าน ความมั่นคง ให้เป็นที่ชื่นชม และได้รับการยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเท มุ่งให้การต่างประเทมีเอกภาพทำให้ ประเทไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีมาตรฐานสากล และมีเกียรติภูมิในประชาคมโลก สามารถสรุป

เป็นแนวทางการปฏิบัติของกองทัพไทยต่อประเทศมหาอำนาจ โดย ดำเนินความร่วมมือ เพื่อรักษาผลประโยชน์หลักของชาติ (Core National Interest) สร้างความสัมพันธ์เพื่อ เสริมสร้างความไว้วางใจ (Creating Trust) เร่งดำเนินความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการ แก้ไขปัญหาความขัดแย้ง (Conflict Resolution) ดำรงความร่วมมือเพื่อรักษาสมดุลความ สัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ ต่าง ๆ (Counterbalancing Superpowers) พัฒนา ความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของกองทัพไทย (Capability Enhancement) และริเริ่มความร่วมมือในฐานวิถีชีวิตใหม่ (Collaboration with New Normal)

## บทที่ 3

### บทอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการกำหนดท่าทีการปฏิบัติของกองทัพไทยต่อประเทศมหาอำนาจ มีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาสถานการณ์ความมั่นคงและปัญหาความมั่นคงระหว่างประเทศในปัจจุบัน อีกทั้งวิเคราะห์ปัญหาและปัจจัยแวดล้อมต่างๆที่มีผลต่อการกำหนดท่าทีการปฏิบัติต่อประเทศมหาอำนาจ แล้วนำไปสู่การเสนอแนะแนวทางการกำหนดท่าทีการปฏิบัติต่อประเทศมหาอำนาจ โดยเมื่อรวบรวมข้อมูลแล้วใช้กรอบแนวคิดเชิงยุทธศาสตร์เป็นแนวคิดในการวิจัย และนำข้อมูลที่วิเคราะห์มาสังเคราะห์ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

การเมืองระหว่างประเทศมีลักษณะเป็น 2 ชั้นอำนาจชัดเจนขึ้นเป็นลำดับองค์การระหว่างประเทศระดับโลกและภูมิภาคถูกแทรกแซงโดยชาติมหาอำนาจ ความขัดแย้งด้วยกำลังทหารในยุโรปและการเผชิญหน้าด้วยกำลังทหารในเอเชียแปซิฟิก นำไปสู่การแข่งขันสะสมอาวุธของชาติคู่กรณีและผู้สนับสนุน และชาติเป็นกลาง การปฏิบัติการทางทหารครอบคลุมการปฏิบัติหลายโดเมน เศรษฐกิจโลกได้รับผลกระทบเป็นวงกว้างจากสถานการณ์แพร่ระบาดของ โควิด 19 ที่ยังไม่คลี่คลายและราคาพลังงานที่สูงขึ้น แนวโน้มการผูกพันกันในหลายภูมิภาค กระแสโลกาภิวัตน์ยังคงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกิดขึ้นในระยะเวลายันสั้นแต่ขาดกลไกการควบคุม การพัฒนาเชื่อมต่อทวีปต่างๆมีอย่างต่อเนื่อง หลายภูมิภาคอาจต้องเผชิญภัยคุกคามรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะภัยคุกคามทางไซเบอร์และการแตกแยกทางสังคมในชาติอันเนื่องมาจากการแตกต่างทางความคิดมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น

ประเทศไทยมีความได้เปรียบทางภูมิรัฐศาสตร์ทำให้ประเทศมหาอำนาจต่างๆต้องการจะเจริญสัมพันธ์ไมตรีด้วยและต้องการให้เลือกข้างเพื่อเป็นหนึ่งในจุดยุทธศาสตร์ของฝ่ายนั้นๆ อีกทั้งโดยเนื้อแท้แล้วประเทศไทยมีความอ่อนตัวเป็นอย่างมากในการเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับนานาประเทศ โดยไม่มีการเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง สิ่งนี้เองเป็น



ข้อได้เปรียบในการที่จะเสริมสร้างขีดความสามารถของกองทัพได้ทั้งในเรื่อง อาวุธยุทโธปกรณ์ การฝึกและการศึกษา ตลอดจนการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ๆ ผ่านความช่วยเหลือทางทหารจากประเทศมหาอำนาจ ทำให้เกิดการเพิ่มอำนาจในการต่อรองเพื่อผลประโยชน์ของชาติในด้านอื่นๆต่อไปอีกด้วย

เนื่องจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศผ่านตัวแสดงต่างๆ ทั้งระดับระหว่างประเทศ ระดับรัฐ และในระดับสังคม อีกทั้ง กฎระเบียบ และ กฎหมาย ตลอดจนปทัสถานต่างๆ ต้องถูกปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ อีกทั้งแรงกดดันจากประเทศมหาอำนาจที่ต้องการแผ่ขยายอิทธิพลอย่างรุนแรง โดยใช้แรงกดดันในหลายลักษณะ เช่นการเมืองระหว่างประเทศ การตั้งกำแพงภาษี และการใช้สื่อออนไลน์เพื่อสร้างกระแสนิยม เป็นต้น เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้ต้องคำนึงถึงในการกำหนดท่าทีแนวทางการปฏิบัติต่อประเทศมหาอำนาจของกองทัพไทย

ทรรศนะจากนักวิชาการต่างๆ เกี่ยวกับการกำหนดท่าทีการปฏิบัติกับประเทศมหาอำนาจ มีดังต่อไปนี้

จิตติภัทร พูนขำ<sup>10</sup> ได้ให้ความเห็นว่า ปัจจุบันความสัมพันธ์ระหว่างประเทศยังมีโจทย์หนึ่งที่สำคัญในสายตาของ กระบวนทัศน์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เป็นกระแสหลักและถูกพูดถึงถกเถียงกันเยอะมากคือ เรื่องการวางยุทธศาสตร์ของรัฐว่าควรจะเป็นอย่างไร ดำเนินนโยบายแบบไหนภายใต้เงื่อนไขที่ระเบียบโลกกำลังเปลี่ยนไปจากระเบียบโลกที่มีสหรัฐฯ เป็นผู้นำ เดิมที นักยุทธศาสตร์เถียงกันว่ารัฐควรจะใช้วิธีรวมกลุ่มกันถ่วงดุลอำนาจกับมหาอำนาจ (balancing) หรือร่วมขบวน เข้าเป็นพวกเดียวกับมหาอำนาจ (band wagoning) จึงจะรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงแห่งรัฐได้ดีกว่ากัน แต่ตอนนี้ยุทธศาสตร์หลักที่ถูกพูดถึงอย่างมากคือ การประกันความเสี่ยง (hedging)ว่าจะใช้นโยบายถ่วงดุลอำนาจสร้างความมั่นคงให้กับตนเองไปพร้อมกับการใช้นโยบายสร้างความร่วมมือได้อย่างไร

สรสัสนันท์ อรรถนพพร<sup>11</sup> ในปัจจุบัน ระเบียบโลกถูกสั่นสะเทือน (disrupt) ไร้เสถียรภาพและแปรปรวนเป็นอย่างมาก พฤติกรรมระหว่างประเทศไม่เป็นไปตาม ปทัสถานที่เคยปฏิบัติกันมา การระบาดของโควิด-19 ยิ่งทำให้สองขั้วอำนาจอย่างจีนและ สหรัฐอเมริกาเผชิญหน้ากันอย่างเข้มข้น แต่ละประเทศดำเนินนโยบายการต่างประเทศ แบบชาตินิยมมากขึ้น กล่าวคือ หันหลังให้กับการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ และ หันกลับไปให้ความสนใจกับสถานการณ์ภายในประเทศมากขึ้นเพราะเศรษฐกิจเสียหาย เป็นอย่างมาก หากจะเปลี่ยนสภาพการเมืองระหว่างประเทศที่เป็นอยู่ในตอนนี้ แต่ละ ประเทศต้องลุกขึ้นใหม่และสรรหากลยุทธ์เพื่อร่วมมือกันอีกครั้งหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ทั้ง สหรัฐอเมริกาและจีนพยายามแข่งขันหาแนวร่วมของตัวเองในสมรภูมิการแข่งขันเชิง อำนาจ เห็นได้จากการตั้งชื่อยุทธศาสตร์ในภูมิภาคเอเชียของสหรัฐอเมริกาที่เลือกใช้คำว่า ‘ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก’ (‘Indo-Pacific Strategy’) แทนการเลือกใช้คำว่า เอเชีย ตะวันออก (East Asia) เพราะไม่ต้องการสื่อความหมายรวมจีนเข้าไปในยุทธศาสตร์ นโยบายการต่างประเทศด้วยสถานการณ์การเมืองระหว่างประเทศที่ความขัดแย้งคุกกรุ่น เช่นนี้ ทำให้หลายประเทศรู้สึกอึดอัดที่จะรักษาสมดุลในการสานสัมพันธ์กับสองประเทศ มหาอำนาจในสมรภูมิการทำให้ได้รับผลกระทบน้อยที่สุด อย่างประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศ เล็ก ก็ต้องเผชิญกับความเสียหายอย่างมาก เพราะไทยพึ่งพาทั้งจีนและสหรัฐอเมริกา ในเรื่อง การท่องเที่ยว ไทยพึ่งพาจีนเป็นอย่างมาก ส่วนการส่งออกนั้นต้องพึ่งพาทั้งสองประเทศ

ดังนั้น สิ่งสำคัญอย่างยิ่งในตอนนี้คือ ไทยควรวางยุทธศาสตร์อย่างไรจึงจะ ลดความเสี่ยงจากสมรภูมิความขัดแย้งระหว่างสองมหาอำนาจได้ ประเทศไทยมีศักยภาพ ทางเศรษฐกิจหลายอย่าง รวมทั้งมีตำแหน่งเป็นศูนย์กลาง (hub) ของภูมิภาคอาเซียน แต่ โจทย์สำคัญอยู่ที่ว่า ต้องทำอย่างไรจึงจะเพิ่มขีดความสามารถ สร้างจุดแข็งในการแข่งขัน ทางการค้าและการส่งออกระหว่างประเทศได้ ทั้งหมดนี้ ขึ้นอยู่กับรัฐบาลว่าจะออก นโยบายอย่างไร รัฐบาลอาจวางให้ไทยแข่งกับเวียดนามในด้านการเกษตร แข่งกับ อินโดนีเซียในด้านการผลิต หรือแข่งกับสิงคโปร์ในด้านโลจิสติกส์ แต่ที่ผ่านมา จะเห็นว่า รัฐบาลไม่สามารถตอบโจทย์เรื่องเหล่านี้ได้ ทำให้ไทยวิ่งแข่งในสนามการค้าระหว่าง ประเทศไม่ทัน ในขณะที่ประเทศอื่นวิ่งเร็วกว่าเราแล้ว นอกจากนี้ การพิจารณาและ กำหนดนโยบายต่างประเทศของไทยยังต้องผนึกกำลังในภูมิภาคอาเซียนเพื่อสร้างอำนาจ

การเจรจาต่อรอง แม้ว่าจะยังมีอุปสรรคในการรวมกัน เพราะแต่ละประเทศในอาเซียนต่างก็ต้องเผชิญกับอิทธิพลของจีนหรือสหรัฐฯ ในระดับที่มากน้อยต่างกันไป ดังนั้น อาเซียนต้องหันมาร่วมกันหาทางว่าจะวางยุทธศาสตร์อย่างไรให้ได้ประโยชน์มากที่สุด

อิสระ เสรีวัฒนวุฒิ<sup>11</sup> ให้ความเห็นว่าเมื่อก้าวถึงระเบียบโลก ก็ต้องกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่างๆ ซึ่งระดับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนั้นถูกกำหนดจากสองปัจจัยหลักคือ เศรษฐกิจและการทหาร ประเทศที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการทหารสูงก็ย่อมเป็นผู้นำโลก เราจึงเห็น 4 ขั้วอำนาจหลักคือ จีน สหรัฐอเมริกา รัสเซีย และสหภาพยุโรป ซึ่งแต่ละขั้วก็ให้ความสมดุลกับการทหารและเศรษฐกิจในระดับต่างกัน อย่างรัสเซีย สมดุลอาจเอนไปทางด้านความมั่นคงทางการทหาร ส่วนสหภาพยุโรปจะเน้นไปทางด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ส่วนสาเหตุที่สหรัฐอเมริกา กับจีนถูกกล่าวถึงบ่อยในฐานะมหาอำนาจ เพราะทั้งสองประเทศมีขนาดใหญ่ มีความใกล้เคียงทางเศรษฐกิจและการทหาร และมี GDP ใกล้เคียงกันมาก รวมทั้งมีความมั่นคงทางการทหารค่อนข้างสูงเหมือนกัน แต่ต่างมิติกันออกไป เช่น จีนมีความมั่นคงทางการทหารในแง่ของขนาดกองกำลัง ส่วนสหรัฐอเมริกาได้เปรียบด้านงบประมาณความมั่นคง มิติการแข่งขันอำนาจระหว่าง 4 ขั้วอำนาจที่ชนกันอย่างชัดเจนที่สุดคือด้านการค้า สถานการณ์การระบาดของโควิด-19 มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศใน 4 ประเด็นหลักคือ ด้านสาธารณสุข การย้ายถิ่นฐาน การค้าการลงทุน และด้านการเปลี่ยนแปลงด้านสภาพภูมิอากาศ ซึ่งในประเด็นสุดท้าย เราเห็นการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีว่าแต่ละประเทศเริ่มตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาสิ่งแวดล้อมมากขึ้นหลังการปิดเมือง ท่ามกลางระเบียบโลกเช่นนี้ ไทยในฐานะประเทศขนาดกลางค่อนข้างควรวางตัวเป็น ‘จิวแต่แจ้ว’ กล่าวคือ ต้องรักษาเสถียรภาพและพัฒนาศักยภาพในทุกมิติ ทั้งสร้างการเมืองแบบสุจริต เสริมความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของภาคการผลิตและบริการ รวมทั้งพัฒนาด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ต้องสร้างความตระหนักรู้ต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมและลดความเหลื่อมล้ำ เพื่อรองรับต่อสถานการณ์ในระบบระหว่างประเทศที่จะมากระทบต่อไทยในอนาคต และควรดำเนินนโยบายการต่างประเทศแบบไม่เลือกข้าง ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่ไทยดำเนินมาตลอดอยู่แล้ว เพราะจากประสบการณ์ในอดีต การที่ไทยถูกบังคับให้เลือกข้างสะท้อนให้เห็นว่าไม่เกิดผลดีต่อประเทศแต่อย่างใด

นิยามความมั่นคงใหม่หลังเหตุการณ์โควิด-19 จะต้องประกอบ ด้วย ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงที่เกี่ยวข้องกับความยั่งยืน ความมั่นคงที่เกิดจากความสามัคคีปรองดอง และ ความมั่นคงที่เกิดจากความเท่าทันในเทคโนโลยี โดยความมั่นคงทั้ง 4 ประเด็นนี้ ไม่มีประเด็นใดสำคัญกว่ากัน ต้องทำให้ความมั่นคงทั้ง 4 ด้านนี้ สอดประสานกัน เพราะเมื่อความมั่นคงด้านหนึ่งได้รับผลกระทบ ก็ย่อมสัมพันธ์กับความมั่นคงด้านอื่นๆ การจะทำให้ความมั่นคงทั้ง 4 ด้านสอดประสานกัน สิ่งที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง นั่นคือการดำเนินนโยบายต่างประเทศอย่างเหมาะสม โดยผ่านการพิจารณาอย่างรอบด้าน และถ่วงแท้ ไม่ตกเป็นเหยื่อจากการรับและฝากฝังในข้อมูลเพียงด้านใดด้านหนึ่งโดยไม่เปิดรับข้อมูลชุดอื่นๆ (post-truth politics)

## บทที่ 4

### บทสรุป

การวิจัยเรื่อง แนวทางการกำหนดท่าทีการปฏิบัติของกองทัพไทยต่อประเทศมหาอำนาจ มีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาสถานการณ์ความมั่นคงและปัญหาความมั่นคงระหว่างประเทศในปัจจุบัน อีกทั้งวิเคราะห์ปัญหาและปัจจัยแวดล้อมต่างๆที่มีผลต่อการกำหนดท่าทีการปฏิบัติต่อประเทศมหาอำนาจ แล้วนำไปสู่การเสนอแนะแนวทางการกำหนดท่าทีการปฏิบัติต่อประเทศมหาอำนาจ สามารถสรุปได้ดังนี้

ปัจจุบันภัยคุกคามด้านความมั่นคงมีลักษณะไร้พรมแดนและข้ามชาติ ส่งผลให้ หลายประเทศดำเนินความร่วมมือกันเพื่อสามารถรับมือกับปัญหาด้านความมั่นคง นอกจากนี้ระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ได้เปลี่ยนแปลงไปสู่ความสัมพันธ์แบบหลายขั้วอำนาจ จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว หลายประเทศต่างมุ่งปกป้องรักษาผลประโยชน์ของตนเป็นสำคัญ มีการรวมกันเฉพาะกิจในลักษณะความร่วมมือของกลุ่มพันธมิตรที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน ดังนั้น การดำเนินความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ จึงเป็นการสร้างบรรยากาศความเป็นมิตร รักษาความเป็นกลาง และลดเงื่อนไขที่นำไปสู่ความขัดแย้ง

สิ่งที่ควรนำมาพิจารณาถึงแนวทางการกำหนดท่าทีการปฏิบัติของกองทัพไทยต่อประเทศมหาอำนาจเป็นลำดับแรกคือ ผลประโยชน์หลักของชาติ โดยไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติในรูปแบบใดก็ตาม กองทัพไทยจะต้องได้รับประโยชน์อย่างสูงสุด โดยเฉพาะในการพัฒนาขีดความสามารถให้เป็นกองทัพที่เข้มแข็ง มีศักยภาพในการป้องกันประเทศ อีกทั้งยังสามารถสนับสนุนมิตรประเทศในการสร้างสภาวะแวดล้อมที่สร้างสรรค์ และสร้างเกียรติภูมิของกองทัพไทยในเวทีสากล โดยมีแนวทางในการกำหนดท่าทีการปฏิบัติ ดังนี้ มุ่งมั่นดำรงความสัมพันธ์ที่มีอยู่เดิม โดยเน้นการเสริมสร้างความไว้วางใจและดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจอย่างสมดุลและยืดหยุ่น ทำการส่งเสริมความมั่นคงและผลประโยชน์หลักของชาติในทุกมิติ ทั้งมิติทางบก มิติทางน้ำ มิติทางอากาศ มิติทางอวกาศ และมิติทางไซเบอร์ โดยดำรงการประสานความร่วมมือระหว่าง

กันทั้งในเรื่องการแลกเปลี่ยนการเยี่ยมชม การประชุมและสัมมนาในระดับทวิภาคีและพหุภาคี โดยเฉพาะการประชุมและสัมมนาในระดับนโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อนำไปสู่การเป็นพันธมิตรในระดับหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ระหว่างกัน การจัดการแลกเปลี่ยนการฝึกและการศึกษาระหว่างกัน ดำเนินความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาภัยคุกคามในรูปแบบต่างๆ ทั้งภัยคุกคามข้ามชาติและภัยคุกคามด้านอื่นๆ ภายใต้กรอบความร่วมมือต่างๆ เพื่อให้กลายเป็นความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์ภายใต้แนวคิดใหม่ (New normal) เพื่อการพัฒนาความมั่นคงปลอดภัยที่ยั่งยืน

จากการศึกษารูปแบบกรอบความร่วมมือทั้งแบบทวิภาคีและพหุภาคีรวมทั้งผลประโยชน์ที่ประเทศต่าง ๆ และประเทศไทยต้องการได้รับจากการเข้าร่วมกรอบความร่วมมือด้านความมั่นคง ทำให้นำไปสู่แนวทางการดำเนินความร่วมมือด้านความมั่นคงในหลายรูปแบบ และในมิติต่าง ๆ ซึ่ง สามารถสรุปเป็นแนวทางการปฏิบัติของกองทัพไทยต่อประเทศมหาอำนาจ โดยดำเนินความร่วมมือเพื่อรักษาผลประโยชน์หลักของชาติ (Core National Interest) สร้างความสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจ (Creating Trust) เร่งดำเนินความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง (Conflict Resolution) ดำรงความร่วมมือเพื่อรักษาสสมดุลความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ ต่าง ๆ (Counterbalancing Superpowers) พัฒนาความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของกองทัพไทย (Capability Enhancement) และริเริ่มความร่วมมือในฐานวิถีชีวิตใหม่ (Collaboration with New Normal)

### ข้อเสนอแนะ

ด้วยสภาวะแวดล้อมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และไม่สามารถคาดการณ์ได้ อย่างชัดเจนจึงควรมีการวิเคราะห์สถานการณ์โลกและภูมิภาคอยู่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับรูปแบบแนวทางการกำหนดท่าทีการปฏิบัติของกองทัพไทยได้อย่างทันที่ ทลอดจนจำเป็นต้องมีการบูรณาการงานด้านความมั่นคงโดยแลกเปลี่ยนข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ขององค์กรภาครัฐต่างๆ เพื่อให้มีการกำหนดทิศทางดำเนินความสัมพันธ์ไปในทางเดียวกัน

## เอกสารอ้างอิง

1. คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580) [อินเทอร์เน็ต].2561 [เข้าถึงเมื่อ 1 ธันวาคม 2565]. เข้าถึงได้จาก [http://www.ratchakichasoc.go.th/DATA/PDF/2561/a/T\\_0001.PDF](http://www.ratchakichasoc.go.th/DATA/PDF/2561/a/T_0001.PDF)
2. กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี [อินเทอร์เน็ต]. 2560 [เข้าถึงเมื่อ 20 มกราคม 2566] เข้าถึงได้จาก <http://nscr.nesdc.go.th/ns/>
3. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ. นโยบายแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.2560-2564). [เข้าถึงเมื่อ 20 มกราคม 2566] เข้าถึงได้จาก [https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/2018/10/นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ\\_พ.ศ.2560-2564](https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/2018/10/นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ_พ.ศ.2560-2564.pdf)
4. แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการต่างประเทศ (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)
5. นโยบายเร่งด่วนของกระทรวงกลาโหม [อินเทอร์เน็ต] 2563. [เข้าถึงเมื่อ 20 มกราคม 2566] เข้าถึงได้จาก <https://www.mod.go.th/Policy/>
6. นโยบายผู้บัญชาการทหารสูงสุด. [อินเทอร์เน็ต]. 2565 [เข้าถึงเมื่อ 20 มกราคม 2566] เข้าถึงได้จาก [https://www.rtarf.mi.th/pdf/plan\\_comander\\_66\\_compressed.pdf](https://www.rtarf.mi.th/pdf/plan_comander_66_compressed.pdf)
7. นโยบายกองทัพบก. [อินเทอร์เน็ต]. 2565 [เข้าถึงเมื่อ 20 มกราคม 2566] เข้าถึงได้จาก <https://rta.mi.th/vision/>
8. นโยบายกองทัพเรือ. [อินเทอร์เน็ต]. 2565 [เข้าถึงเมื่อ 20 มกราคม 2566] เข้าถึงได้จาก [https://www.navy.mi.th/index.php/main/detail/content\\_id/20715](https://www.navy.mi.th/index.php/main/detail/content_id/20715)
9. นโยบายกองทัพอากาศ. [อินเทอร์เน็ต]. 2565 [เข้าถึงเมื่อ 20 มกราคม 2566] เข้าถึงได้จาก <https://daoc.rtaf.mi.th/images/AOCC/Policy/RTAFPoly66/SC66.pdf>
10. จิตติภัทร พูนขำ. ไม่มี Theory of Everything ในโลกของ IR [อินเทอร์เน็ต]. 2564 [เข้าถึงเมื่อ 22 มีนาคม 2566] เข้าถึงได้จาก <https://www.the101.world/international-relations-must-survive-post/>

11. กองบรรณาธิการ. 101 Policy Forum : นโยบายต่างประเทศไทยในระเบียบโลกใหม่[อินเทอร์เน็ต]. 2564 [เข้าถึงเมื่อ 21 มีนาคม 2566] เข้าถึงได้จาก <https://www.the101.world/101-policy-forum-5-fp-in-new-world-order>



## ประวัติย่อผู้วิจัย

ยศ ชื่อ	พันเอกหญิง รัตนาวดี บัวสรวง
วัน เดือน ปีเกิด	3 สิงหาคม 2518
ประวัติสำเร็จการศึกษา	
พ.ศ. 2540	วิทยาศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
พ.ศ. 2549	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต West Texas A&M University สหรัฐอเมริกา

## ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2543	นายทหารประจำศูนย์รักษาความปลอดภัย
พ.ศ. 2553	ประจำแผนกการศึกษาในประเทศ กองพัฒนากำลังพล กรมกำลังพลทหาร
พ.ศ. 2554	ประจำแผนกการศึกษาและฝึกอบรม กองพัฒนา กำลังพล กรมกำลังพลทหาร
พ.ศ. 2555	หัวหน้าแผนกการศึกษาและฝึกอบรม กองพัฒนา กำลังพล กรมกำลังพลทหาร
พ.ศ. 2556	ประจำกองการจัด สำนักนโยบายและแผน กรมยุทธการทหาร
พ.ศ. 2557	ประจำกองความร่วมมือระหว่างประเทศ สำนักนโยบายและแผน กรมยุทธการทหาร
พ.ศ. 2561	ประจำกรมยุทธการทหาร

## ตำแหน่งปัจจุบัน

พ.ศ. 2565 - ปัจจุบัน	ผู้ช่วยผู้อำนวยการกองความร่วมมือระหว่างประเทศ สำนักนโยบายและแผน กรมยุทธการทหาร
----------------------	---